

Gekapt van de wilde olijf en geënt op de edele olijf.

Preek voor Israëlzondag

drs. L. van Dalen te Hoogeveen

Tekst: Romeinen 11 : 17-24 (NBV)

Liturgie:

Welkom en mededelingen

Psalm 80 : 1 en 2(NB)

Stil gebed

Votum en groet

LvdK 434 : 1 en 5

Wetlezing: Deuteronomium 5 : 6-21, 6 : 4-9 (NBV)

Psalm 105 : 2 en 3 (NB)

Gebed om de leiding van de Heilige Geest

Schriftlezing: Romeinen 11 : 1-24 (NBV)

Psalm 87 : 1 allen, 2 vrouwen, 3 mannen, 4 allen (NB)

Verkondiging: Romeinen 11 : 17-24

LvdK 45 : 1 en 2

Dankzegging en voorbede

Collecte

LvdK 305 : 2

Zegen

Geliefde gemeente van Jezus Christus,

Er was eens een dominee die bij een zuster uit zijn gemeente op bezoek kwam. Ze kwamen aan de praat over de gemeente en over het maken van preken. Aan het einde van dat gesprek zei ze tegen hem: 'Ik heb nog een vraag aan u. Hoe denkt u eigenlijk over Israël? Daar heb ik u nog nooit over horen preken...'

Hij moest toegeven dat zij gelijk had. Hij had niet eerder gericht en bewust over Israël gepreekt. Die week dacht hij bij zichzelf: waarom eigenlijk niet?

Hij wist het antwoord wel: het is een lastige, moeilijke materie. Hij was er voor zichzelf nog niet zo uit, want...

Er zijn meerdere Israëlvisies in omloop. Maar wat is de juiste? Daarbij, de situatie in Israël geeft verdriet over het heden en zorg voor de toekomst. Hoe moet het verder tussen Israël en de Palestijnen? Moet er een aparte Palestijnse staat komen? Is het eerlijk dat Israël nog steeds nieuwe nederzettingen bouwt? Dan zijn er ook nog christenen in Israël, en zij hebben het extra zwaar. Wie in Palestijns gebied woont, maar geen moslim is, leeft onder dreiging. Maar iets verderop worden Messias-belijvende Joden soms door orthodoxe Joden bedreigd, beledigd en gediscrimineerd. En toch hebben we zoveel met de Joden gemeenschappelijk. Alleen al het hele Oude Testament – en dat is drie kwart van de Bijbel! Wat betekent dat? Begrijpt u zijn aarzeling om over Israël te preken? Hij dacht bij zichzelf: wat moet ik toch met dat land en met dat volk?

Later zei iemand anders tegen diezelfde dominee: 'Maar als je nu eens al die dingen even laat voor wat ze zijn en kijkt naar wat de Schrift over Israël zegt – krijg je dan niet meer duidelijkheid?' De predikant beloofde er werk van te maken en in elk geval op 'Israëlzondag'

te preken over Israël. Gods Woord heeft nl. veel te zeggen over Israël, zoals in Romeinen 11. Op deze Israëlzondag is het thema...

GEKAPT VAN DE WILDE OLIJF EN GEËNT OP DE EDELE OLIJF

Er zijn meerdere Israëlvisies in omloop onder christenen. Laten we eerst even drie belangrijke visies op een rij zetten die je onder christenen (in Nederland) tegenkomt. In de eerste plaats, eeuwenlang is er – soms ook onder gereformeerden – geleerd dat de kerk in de plaats van Israël is gekomen. Het volk Israël heeft Jezus als Messias verworpen, en daarom is Israël zelf door God verworpen. De beloften die vroeger voor Israël golden, gelden nu alleen nog voor de kerk. Deze visie wordt wel de 'vervangingstheorie' genoemd.

Een tweede visie is de zogenaamde 'twee-wegen-leer'. Die leert dat God twee aparte wegen gaat door de geschiedenis: één met de christelijke gemeente, en één met het volk Israël. Die twee wegen lopen volstrekt parallel – als de rails van een spoorlijn. Ze kruisen elkaar nooit. Christenen worden behouden door het geloof in Jezus, en Joden worden behouden door het naleven van de Thora en hun eeuwenoude tradities – dus, buiten Jezus om.

Een derde visie die je tegenkomt, is de chiliastische visie. Die leert dat het volk Israël tijdelijk door God op een 'zijspoor' wordt gezet. Pas als de zogenaamde 'opname van de gemeente' is geweest en de christenen in de hemel zijn, zullen de Joden tot het inzicht komen dat Jezus Gods Zoon en de Messias is. Een bekend blad dat deze leer uitdraagt, is 'Het Zoeklicht'. Ook een organisatie als 'Christenen voor Israël' zit op dat spoor.

Als je de bijbel goed leest en als Gods Woord serieus neemt, ontdek je dat de 'vervangingstheorie' en de 'twee-wegen-leer' onhoudbaar zijn! Wie Romeinen 9 tot en met 11 bestudeert, komt erachter dat de kerk niet in de plaats van het volk Israël is gekomen – maar ook, dat de weg van Israël niet buiten Jezus Christus om kan gaan.

De chiliastische visie neemt de Bijbel als Woord van God erg serieus, maar legt eenzijdige nadruk op bepaalde teksten. Romeinen 11 wijst ons binnen het geheel van de Bijbel een andere weg dan de chiliastische visie. Chiliasten spreken Gods Woord niet tegen, maar koppelen allerlei losse bijbelteksten aan elkaar zodat er een mooi 'schema' ontstaat waaruit precies duidelijk wordt wát er wannéér het gaat gebeuren – en hoe. Alsof de Bijbel een puzzelboek is waaruit wij mensen Gods plan met Israël 'bij elkaar kunnen puzzelen'. Zo'n verhaal waarin alles klopt, lijkt mooi. Maar worden alle bijbelteksten op de juiste manier en naar hun eigen aard gelezen en toegepast? Daar kun je nogal wat vragen bij stellen...

Het evenwicht vind je in Romeinen 11. In dat hoofdstuk werkt Paulus naar een conclusie toe, nadat hij in Romeinen 9 en 10 al veel over kerk en Israël gezegd heeft. Hij maakt zijn punt met behulp van beeldspraak. Door dit beeld legt de apostel ons uit hoe we over Israël en onszelf als kerk mogen denken en spreken. Hij heeft het over twee olijfbomen: een edele olijfbom en een wilde olijfbom. En hij spreekt over weggekapte takken en geënte takken.

In Romeinen 11 vers 1 begint Paulus met de vraag of God zijn volk Israël heeft verstoten. Het antwoord is helder: volstrekt niet! De apostel is zelf het levende bewijs daarvan. Hij komt uit het volk van Israël, heeft het bloed van Abraham door zijn aderen stromen, en is als afstammeling van Benjamin grootgebracht in traditie van de Joden. Hoewel hij niets van Jezus, Gods Messias, wilde weten, gaf God Paulus geloof en bekering.

Nee, God heeft het volk dat Hij heeft verkoren en geroepen niet verworpen. Israël is nog steeds Gods volk! Kijk maar naar mij, zegt Paulus!

Waarom is het eigenlijk nodig dat Paulus dit zo schrijft aan de kerk van Rome? Omdat er in de gemeente van Rome christenen uit de heidense volken zijn die zich verheven voelen boven hun Joodse broeders en zusters. Zij kijken neer op de christenen uit de Joden. Wat hen betreft heeft het Joodse volk volledig afgedaan. God heeft zijn evangelie naar Rome gebracht, dus Jeruzalem is 'voltooid verleden tijd'. Kijk, *dit* soort gevoelens bestrijdt Paulus. Laat er geen hoogmoed zijn onder de gelovigen uit de heidense volken!

Is de houding van Israël dan niet verkeerd? Zeker, het is ongeloof. Paulus windt daar geen doekjes om, want in de verzen 8 tot en met 10 spreekt hij klare taal. Israël heeft zich verhard – is in diepe slaap. Zij hebben ogen die niet zien – oren die niet horen. Zij zijn blind voor de Messias – doof voor het evangelie. Maar dat wil nog niet zeggen dat God is teruggekomen op de roeping en verkiezing van zijn volk. De HERE heeft zijn beloften aan Israël niet 'in de prullenbak gegooid'. De zonde van Israël heeft niet het laatste woord. Het laatste woord is aan... de trouw van God!

Want God zou God niet zijn als Hij Zich niet aan zijn Woord zou houden. God en ontrouw botsen met elkaar. Niets of niemand is zó betrouwbaar als de HERE! Dat is het eerste wat uit Rom.11 op u, jou en mij afkomt. Broeders, twijfel nooit aan de trouw van God. Zusters, vraag nooit naar de 'houdbaarheidsdatum' van Gods beloften. Jongeren, aarzel nooit over de betrouwbaarheid van de HERE.

Ergens anders zegt Paulus tegen u, jou en mij dat al Gods beloften in zijn Zoon ja en amen zijn (2 Kor.1 vs. 20). En Jezus Christus is gisteren, vandaag en morgen dezelfde – tot in eeuwigheid (Hebr.13 vs. 8). Het is zoals een lied uit Opwekking zegt: 'God van trouw, U verandert nooit!' (Opw. 542). Gelooft u daarin? Vertrouw jij daarop?

In vers 11 stelt Paulus opnieuw een vraag die lijkt op de vraag uit vers 1: zijn de Joden door hun ongeloof dan zó gestruikeld dat ze definitief ten val zijn gekomen? Weer zegt de apostel: volstrekt niet! Maar hun 'val' is de heidense volken ten goede gekomen. Want zó is Gods heil de wereld ingegaan. Zó zijn de beloften van het evangelie bij ons gekomen. Let op, hij spreekt hier uit eigen ervaring. Hij begon altijd te preken in de synagoge, maar na een afwijzing ging hij naar de heidense volken. Hun geloof heeft als doel Israël jaloers te maken op Gods heil in Jezus Christus.

Tegelijk blijkt uit het vervolg dat Paulus hoop en verwachting heeft voor het Joodse volk. In vers 12 heeft hij het letterlijk over de 'volheid' van Israël. Blijkbaar is het Gods plan dat nog velen uit Israël Jezus als Messias zullen aannemen. En in vers 15 spreekt hij over 'leven uit de doden'. Oftewel: het volk dat de Messias verwerpt, zal eens opstaan uit die 'doodsslaap' en zich uitstrekken naar het eeuwige leven in Christus!

Zien we trouwens hoe direct Paulus ons aanspreekt in vers 13? De Nieuwe Bijbel Vertaling heeft daar: 'Ik spreek nu tot degenen onder u die uit heidense volken komen'. Dus: 'Tot jullie die uit de heidense volken zijn, spreek ik'.

Tot u, jou en mij dus! Al leven wij in een andere tijd – al wonen wij op een andere plaats, wij komen in beeld als gelovigen uit de heidense volken.

Waarom is dat? Vanwege drie dingen. Ten eerste, wij worden gewaarschuwd om geen hoogmoedige houding tegenover het volk Israël aan te nemen. Ten tweede, wij worden aangespoord om het volk Israël jaloers te maken op het heil dat wij door Jezus' kruis en

opstanding van God hebben mogen ontvangen. Ten derde, wij worden aangespoord om goed om te gaan met Gods genade – om Gods goedheid niet te verkwanzelen.

En hier schetst Paulus dat beeld van die twee olijfbomen. Israël is als een edele olijfboom. Niet voor niets: een olijfboom. In het Oude Testament wordt het volk Israël wel vaker vergeleken met zo'n boom (Jer. 11 vs. 16, Hos. 14 vs. 7). Niet voor niets: een edele olijfboom. God heeft Zelf zijn volk geplant, verzorgd, laten groeien en bloeien in het land dat Hij beloofd had aan Abraham, Izaäk en Jakob.

De heidense volken daarentegen zijn als een wilde olijfboom – een boom in de wildernis waar niemand naar omkijkt. Maar wat heeft God gedaan? Hij heeft wat takken van die edele olijf – Israël – weggekapt. Daarna heeft God ook van die wilde olijf – de volken – een paar takken weggebroken. Maar die 'heidense takken' heeft Hij op die edele olijfboom geënt.

Weet u – weet jij wat dat is: enten? Het wordt vandaag aan de dag nog gedaan bij fruittelers – in boomkwekerijen. Enten is dit: op een open plek waar eerst een oude tak zat, wordt een nieuwe tak van een andere boom vastgezet.

Wat gebeurt er dan? Dan groeit die nieuwe tak vast op die plek waar hij geënt is, en haalt hij z'n voeding uit de wortel van die boom waarop hij geënt is. Al gauw is die nieuwe tak zó aan die boom vastgegroeid, dat het net is alsof die tak er altijd heeft gezeten! Kijk, dat heeft God met ons als gelovigen uit de heidense volken gedaan: wij zijn als wilde takken geënt op de edele olijfboom van Israël!

Zouden wij dan een hoogmoedige houding tegenover het volk Israël aannemen? Zouden wij ons dan beter voelen dan het Joodse volk? Nee, natuurlijk niet. Kijk eens naar verzen 17 en 18 – daar staat het: 'En als nu sommige takken van de edele olijfboom zijn afgebroken en u, loten van een wilde olijfboom, tussen de overgebleven takken bent geënt en mag delen in de vruchtbaarheid van de wortel, dan moet u zich niet boven de takken (van Israël) verheffen. Als u dat doet, moet u goed bedenken dat niet u de wortel draagt, maar de wortel u'!

Let op, in vers 17 staat niet dat wij 'in de plaats van' de weggebroken takken van Israël zijn geënt! Helaas is dat wel eeuwenlang gedacht – vooral doordat de Staten Vertaling dat zó vertaald had. Maar er staat in het Grieks dat wij 'tussen' of 'temidden van' de overgebleven takken van Israël geënt zijn, zoals de Nieuwe Bijbel Vertaling aangeeft. Opnieuw een aanwijzing dat de kerk niet in de plaats van Israël gekomen is! Laten u, jij en ik dat dan ook niet (meer) denken, zeggen of leren!

Wat mogen we dan wel doen? We mogen Gods genade door het volbrachte werk van Jezus Christus zó doorleven en vóórleven dat de Joden er jaloers op worden. Tot twee keer toe wijst Paulus daarop!

Helaas is dit ook het grote manco van de kerk. Zelfs Joden kunnen ons daarop wijzen. De bekende Joodse schrijver Pinchas Lapide zei eens: 'Jullie christenen hebben al van alles geprobeerd om ons te bekeren. Maar de enige manier die jullie eigen apostel Paulus jullie adviseert, daar zijn jullie nooit aan toegekomen...' Ja, broeders, zusters en jongeren, wat stralen wij uit om anderen – in het bijzonder Joden – jaloers te maken op ons geloof in Hem?

Als ons hart en leven alleen gericht zijn op Jezus Christus, en zijn Heilige Geest in ons woont en werkt, zullen wij anderen – zoals het volk Israël – jaloers kunnen maken op ons geloof. Dat is de 'huiswerkopdracht' die uit Romeinen 11 naar ons toekomt. Maar doe dat 'huiswerk' niet zonder gebed, want dan is het gedoemd te mislukken!

Een andere 'huiswerkopdracht' daarbij is: wees zuinig op Gods genade! Laten we niet denken dat de edele takken van Israël die zijn weggebroken, definitief zijn weggekap. Of dat de wilde loten uit de heidense volken die zijn geënt, als vanzelfsprekend zullen blijven zitten. Nee, God is bij machte om die weggebroken takken van Israël opnieuw te enten op die edele olijf, zegt vers 23. Daarbij is het zo, zegt vers 22, dat God niet alleen goed, maar ook streng is. God is goed voor ons als wij trouw blijven aan zijn goedheid. Maar als wij een 'loopje nemen' met zijn liefde, genade en trouw, kunnen ook wijzelf weer worden weggekap...

Tot slot, wat Paulus met deze beeldspraak beschrijft, is heel bijzonder. Ik bedoel dit: het kwam/komt vaak voor dat edele takken op een wilde boom geënt werden/worden. Maar hij beschrijft precies het tegenovergestelde: wilde takken geënt op een edele boom.

Dat geeft wel aan dat God anders te werk gaat dan mensen. Het heil komt helemaal op Gods manier – van Gods kant! Dat is iets om ons telkens weer over te verwonderen – om altijd en overal dankbaar voor te zijn.

Die dankbaarheid en verwondering mogen zich uiten in een vurig gebed en een gelovige verwachting voor Israël. Laten wij bidden voor het volk van de HERE. Laten wij dat oude verbondsvolk van God voortdurend voor Gods troon brengen. We mogen van God grote dingen verwachten. En, als Gods heil onder Israël doorbreekt, breekt het in heel de wereld door! Wanneer wij bidden voor Israël, bidden wij dus ook voor onszelf. Wanneer wij het heil voor Israël verwachten, verwachten wij dus ook ons eigen heil. Want wij zijn... gekapt van de wilde olijf, en geënt op de edele olijf. Wij dragen niet de wortel, maar de wortel draagt ons. Daarom bidden wij voor Israël – in de verwachting dat God zijn beloften vervult!

Amen.